

розмінною монетою у боротьбі різних політичних еліт, але аж ніяк не проявом всенародної політичної волі. Теж саме стосується і політичного функціонування, оскільки буксування державно-правової реформи та уповільнення темпів адміністративної реформи, має своїм наслідком збереження невизначеності у діяльності окремих органів державної влади.

Литература:

1. Дашутін Г. П. Гуманізація політичного процесу як мета і засіб модернізації України. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Спеціальність 23.00.12 – політичні інститути та процеси. – К., 2002. – 16 с.
2. Бодуен Ж. Вступ до політології. – К.: Основи, 1995. – 175 с.
3. Лапкин В. В., Пантин В. И. Общественное мнение и изменение политических институтов в России и на Западе // Политические институты на рубеже тысячелетий. – Дубна: ООО "Феникс +", 2001. – С. 100-135.
4. Ажаева В. С. Канада: тенденции социально-политического развития. – М.: ИНИОН РАН, 2001. – 84 с.
5. Шумпетер Й. А. Капитализм, социализм и демократия. – М.: Экономика, 1995. – 540 с.
6. Гаевський Б. А. Сучасна українська політологія. – К.: МАУП, 1999. – 268 с.
7. Закон України "Про всеукраїнський та місцеві референдуми" від 3.07.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 33. – Ст. 443.
8. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80с.

Слабчук Т. А., ПВНЗ "Європейський університет"

ЖІНОЧЕ ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО В КОНТЕКСТІ ГЕНДЕРНОЇ АСИМЕТРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕТАПІ РОЗБУДОВИ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

В статье рассматривается влияние гендерной асимметрии политических институтов на формирование женского политического лидерства. Проводится анализ механизмов формирования нормативно-правового поля для реализации женского потенциала в украинской политике.

This article discusses the impact of gender asymmetry of political institutions at shape of women's political leadership. Analyses the mechanisms of a regulatory framework conducive legal framework for the realization of women's potential in Ukrainian politics.

Актуальність теми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Особливості трансформаційних процесів пострадянської України зумовлюють появу та розвиток нових інститутів та процесів в політиці. Питання жінки та політичного лідерства для України виступає як одне з актуальних в сфері розбудови демократичної країни та впровадження паритетної демократії. Проблема жінки та політики, яка розвивається на засадах гендерного підходу, є абсолютно новою для пострадянських країн. Цей напрямок виявляється необхідним для політичних досліджень та подальших аналізів. Будь-яка спроба оцінити ступінь впливу жіночої політичної участі на динаміку політичних процесів змусить дослідника звернути увагу на специфіку предмету свого дослідження – гендерну асиметрію [10, с. 37].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідження питання гендерної асиметрії та жіночого політичного лідерства розглядалися дослідниками різних галузей науки, як окремі складові. На думку автора, ці два поняття є тісно взаємопов'язаними, тому розгляд жіночого політичного лідерства в контексті гендерної асиметрії політики якомога повніше розкриває фактори та засоби впливу на формування жінки-політика. У науковому доробку автор спирається на діюче законодавство України та науковців, якими розроблялась проблематика жіночого політичного лідерства та гендерної асиметрії: (Левченко. К, Овчарова О., Оксамитна С., Сverdлюк Я.) **Метою статті виступає** аналіз процесів та механізмів формування сприятливого нормативно-правового клімату для самореалізації жінок в політичному полі, який відповідає міжнародним стандартам, українському законодавству та українській традиції. *Завдання статті* полягає у встановленні впливу гендерної асиметрії у політичних інститутах держави на формування жіночого політичного лідерства.

Виклад основного матеріалу дослідження. На формування жінок політичних лідерів великий вплив має ряд взаємопов'язаних факторів: політична культура суспільства, засоби масової інформації, соціально-економічні та інституціональні. На нашу думку, інституціональний фактор відіграє провідну роль у формуванні жінки політика. Саме завдяки інституціональним механізмам забезпечується участь жінок на всіх рівнях державної влади, що зумовлює формування жіночого лідерства як норму суспільно-політичної діяльності та створює умови для формування та розвитку жіночого політичного лідерства.

Моніторинг законодавчих актів України гендерного напрямку є необхідною умовою для подальшого дослідження проблематики

формування жіночого політичного лідерства. Необхідно створити сприятливий клімат, як на законодавчому рівні, так і на рівні політичної культури громадян для утвердження концепції паритету в усіх галузях суспільно-політичного життя. Фундаментальну роль, як ми вважаємо, у формуванні жіночого політичного лідерства відіграє створення національного механізму з реалізацією жінками свого потенціалу на всіх рівнях прийняття рішень. Чітке врегулювання правового статусу жінок надає можливість для самореалізації у різноманітних сферах суспільного життя, в нашому випадку політичній сфері. Основною функцією національного механізму є впровадження гендерного законодавства, антидискримінаційних законів і моніторинг їх застосування. Для процесів інституалізації гендерної політики на національному рівні важливим є врахування міжнародного досвіду. Так, у частині європейських країн – це окремі міністерства з питань рівності, у інших – департаменти та підрозділи міністерств (дуже часто міністерств із соціальних питань та праці). Комітети (міжвідомчі, а також парламентські), ради можуть також діяти як механізми, особливо у тих випадках, коли вони розробляють та впроваджують національні плани та програми досягнення гендерної рівності [7, с. 56].

Євроінтеграція для України – це одне з провідних завдань роботи у зовнішній політиці. Одним з пріоритетних напрямків політики Європейського Союзу виступає забезпечення рівних можливостей жінок і чоловіків. Однією з вимог до країн претендентів у членство Європейського Союзу виступає приведення норм національного законодавства з питань статей та їх реального виконання до гендерно-чутливих стандартів, введених Радою Європи. Одним з ключових напрямків політики в країнах Європи стало висування все більшого числа жінок на лідерські позиції, на рівень реальної участі в управлінні суспільством.

Для української політики приклади жіночого політичного лідерства є поодинокі. Звертаючись до гендерного складу Верховної Ради України VI скликання станом на 10.09.2010р., показник кількості жінок-народних депутатів складає 35 осіб від загального складу ВР України та чоловіків-народних депутатів 415 відповідно. Серед керівництва Верховної Ради України VI скликання станом на 10.09.2010р. жінки відсутні. З 28 Комітетів ВР України тільки два очолюються жінками: Комітет з питань охорони здоров'я – Голова Комітету Бахтеєва Тетяна Дмитрівна; Комітет з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва – Голова Комітету Королевська Наталія Юрївна. Серед очільників депутатських фракцій також жінки-депутати відсутні взагалі.

В українському Уряді станом на 10.09.2010р. жінки-керівники, жінки-міністри також відсутні. Гендерна асиметрія на прикладі українського парламенту, спираючись на раніше представлені показники має чітке окреслення своїх основних ознак. Провівши аналіз гендерного складу Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, ми вважаємо, що жінки-політики не мають паритету у державних органах влади із чоловіками-політиками. І, взагалі, про принцип паритетної демократії у вищих щаблях влади можна буде говорити набагато пізніше. Згідно проведеному аналізу яскравим прикладом гендерної асиметрії слугує український парламент.

На сучасному етапі державотворення відбуваються фундаментальні зрушення у понятті статусу жінки. Жінки у владних структурах, політичних партіях, судовій системі, громадських організаціях почали відігравати все більшу роль та завойовувати більший авторитет серед колег та суспільстві. Проте кількісні показники жіночої репрезентації у структурах державного та приватного сектора не дають можливості стверджувати про появу якісних керівників та лідерів, про появу позитивної практики та досвіду жіночого політичного лідерства. Жінки різними шляхами приходять у політику, тому саме освіченість, професіоналізм, толерантність, витримка, досвід та багато інших ознак повинні бути притаманні якісному прикладу жіночого політичного лідерства.

Необхідною умовою для формування, розвитку та якісного функціонування жінки-політичного лідера в Україні постає впровадження відповідної державної політики та створення необхідного правового поля. Політика політичних партій та органів державної влади виступає базовим фактором забезпечення рівних можливостей для жінок в сфері політичного лідерства. Як зазначає К. Левченко формування жіночої політики – нова для України справа. Тому дуже важливо визначитися з методологічними підходами, головними принципами, цілями, завданнями, напрямками та шляхами впровадження державної жіночої політики [8, с. 16]. Таким чином, головний вплив на формування жінок-політичних лідерів, на нашу думку, відіграє гендерна політика, яка провадиться в державі та державні механізми її реалізації. Постає питання, що саме розуміється під поняттям гендерної асиметрії та, що спільного між гендером та жіночим політичним лідерством. Гендерна асиметрія розуміється, як непропорційна представленість соціальних та культурних ролей обох статей (а також уявлень про них) в різноманітних сферах життя. Наприклад, у населенні більшості країн жінки складають більше

половини (від 51 % до 54 %), у той час коли серед політиків національного та регіонального рівнів їх кількість значно менше [11].

Гендерна асиметрія в Україні це питання, яке набуло традиційності у політичному процесі. Протягом 19 років розбудови української держави та інтеграційних процесів, – гендерна проблема розглядається, як невідмінна складова не тільки міжнародних зобов'язань, але й внутрішньої політики. "Причиною недостатньої кількості жінок у політичній практиці, в умовах їх не меншого числа в суспільстві, є традиційно невисока оцінка жіночих ролей та досвіду в політиці. В такому контексті гендерна асиметрія набуває характеристику пріоритету чоловічої суспільно значущої позиції над жіночою у соціокультурних уявленнях..." [10, с. 38].

Формування відповідного нормативно-правового поля, виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань, а відтак – входження країни як рівноправної до світового та європейського співтовариства, вимагає концептуального визначення, розробки й здійснення гендерної політики як основи формування гендерної культури, розвитку гендерної активності чоловіків і жінок, адаптації до світових умов творення гендерної демократії – складової соціальної демократії Конституція України встановила такі ж стандарти в сфері гендерної рівності, що закріплені в Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права, Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, інших міжнародних документах. З прийняттям Основного Закону України конституційний процес не завершився, він триває, конкретизується в законах, кодексах, концепціях, програмах, інших нормативних актах [5].

Встановлення гендерної рівності входить до одного з пріоритетних напрямків розвитку країни. Як наслідок, в Україні запроваджено державну політику з гендерної проблематики, яка спрямована на підтримку й реалізацію міжнародних норм з досягнення рівності чоловіків і жінок, подолання будь-яких проявів гендерної дискримінації. "І тут орієнтирами виступають міжнародні документи" [8, с. 16]. Аналіз законодавства іноземних країн, актів міжнародного права, вивчення міжнародного досвіду щодо досягнення гендерної рівності сприятиме гармонізації українського законодавства з вимогами європейського права у цій сфері. Україна підписала міжнародні документи, в яких визнається гендерна дискримінація, і взяла зобов'язання щодо її подолання. Міжнародні стандарти

забезпечення гендерної рівності відображені відповідно до ратифікованих Україною міжнародно-правових документах:

– Конвенція Міжнародної організації праці про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності (29.06.1951); Конвенція Міжнародної організації праці про рівне ставлення й рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі з сімейними обов'язками (23.06.1981); Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (18.12.1979); Факультативний протокол до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (01.01.1999); Конвенція про політичні права жінок (31.03.1953); Конвенція про громадянство одруженої жінки (20.02.1957); Конвенція Міжнародної організації праці про охорону материнства (28.06.1952) [9].

За даними Міносту для проведення аналізу чинного законодавства України на відповідність міжнародно-правовим актам у сфері прав людини Міністерство юстиції України розробило Методичні рекомендації, на основі яких розпочалося системне здійснення гендерно-правової експертизи нормативно-правових актів, готуються експертні висновки за відповідними галузями [6, с. 18].

Досвід впровадження в порядок денний проблем жіночих людських прав свідчить, що це тривалий та дуже напружений процес, який вимагає великих зусиль з боку усіх демократично налаштованих верств населення [8, с. 16]. Європейські гендерні правові норми, визначені у наступних документах: Декларація про рівноправність жінок і чоловіків, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 16 листопада 1988 року; Рекомендація Комітету міністрів державам-членам про збалансовану участь жінок і чоловіків у процесі прийняття рішень у галузі політики та громадського життя, прийнята Комітетом міністрів Ради Європи 12 березня 2003 року; Заключні документи Європейських конференцій міністрів з питань рівності між жінками і чоловіками, зокрема Декларація та Програма дій; Резолюція 53 Європейської конференції 2003 року.

Практична реалізація державної політики з гендерного напрямку знаходить своє відображення у правовому забезпеченні рівних прав та можливостей жінок і чоловіків гарантованих їм діючим законодавством України. Стаття 24 Конституції України проголошує "...Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї..." [1] На реалізацію цих конституційних гарантій Верховною Радою України прийнято, зокрема, Закон України

"Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків", метою якого є досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у всіх сферах життєдіяльності суспільства шляхом правового забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі та застосування спеціальних тимчасових заходів, спрямованих на усунення дисбалансу між можливостями жінок і чоловіків реалізовувати рівні права, надані їм Конституцією і законами України. Прийняття 8 вересня 2005 р. Закону України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" свідчить про новий підхід у вирішенні гендерних проблем. Цей Закон є дієвим правовим підґрунтям для переходу від декларацій до дій та здійснення гендерних перетворень, відкриває перспективи побудови суспільства рівних можливостей. Комплексні питання гендерної рівності не може вирішити один спеціальний закон. Цей процес складається з багатьох складових, які містять як законодавчу базу, так і відповідні механізми реалізації правових норм. Україна приєднавшись до "Цілі Розвитку Тисячоліття: Україна" взяла на себе визначні зобов'язання по досягненню гендерної рівності. "Для реалізації підсумкових документів Саміту Тисячоліття уряд України виробив показники, що їх має бути поетапно досягнуто до 2015 року. Серед цих показників: 1. Забезпечити гендерне співвідношення на рівні не менш як від 30 до 70 відсотків тієї чи іншої статі у представницьких влади та на вищих щаблях виконавчої влади, тобто у складі Уряду, Верховної Ради або обласних і районних рад; 2. Скоротити наполовину розрив у доходах жінок і чоловіків. Зокрема це стосується середнього рівня заробітної плати жінок, що на 1/3 менший, ніж у чоловіків [6, с. 19]. До важливих актів по забезпеченню рівних прав та можливостей належить Державна програма по затвердженню гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 року № 1834 [3]. Основним завданням Програми є прийняття ряду нормативно-правових документів та реалізацію організаційних заходів гендерного напрямку. Вона визначає конкретні плани влади в реалізації гендерної політики України та формування ефективного механізму щодо гендерних перетворень на національному та місцевому рівнях. Держава зобов'язується постійно проводити моніторинг по дотриманню гендерної рівності. Головна увага звертається на питання впровадження гендерної складової у програмах соціально-економічного розвитку регіонів та галузей. Не залишаються осторонь моніторингу і ЗМІ. Основним завданням проведення цих заходів виступає впровадження концепції паритетної

демократії в усіх сферах суспільного життя та подолання стійких гендерних стереотипів, які вкорінені в свідомість громадян українською історією та багатотисячними традиціями.

Нормативні документи, які згадувались раніше, мають концептуальне та практичне значення для України, так як забезпечують адаптацію національного законодавства відповідно до міжнародних правових норм.

Згідно світової класифікації репрезентації жінок в національних парламентах Міжпарламентського союзу станом на 31 січня 2010 року Білорусія посіла 21 місце. За цим показником Білорусь серед 187 країн-членів Міжпарламентського союзу випереджає такі країни, як: Польща (60 місце), Великобританія (62 місце), Франція (66 місце), США (74 місце), Російська Федерація (86 місце), Україна (116 місце) [12]. Участь жінок в українській політиці та їх вплив на процес прийняття політичних рішень виявляється на низькому рівні з точки зору гендерного балансу. Згідно вищенаведених показників Міжпарламентського союзу між країнами світу та Україною існує неподолане провалля у відсотковому відношенні представленості жінок-депутатів у парламентах [12]. Відсотковий показник жінок у політичних партіях та у вищих органах влади України залишається низьким. Загалом не можна не поділяти думку Н. Лавриненко, яка стверджує, що в цілому, як свідчать дані досліджень, що проводилися протягом десяти останніх років в Україні, гендерна нерівність у цей період практично не зменшилася. Якщо і відбувалося "поліпшення становища жінок", то воно здійснювалося в рамках загального адаптаційного процесу пристосування населення до нових соціально-економічних умов існування [6, с. 137].

"Платформа дій", яка була прийнята на Четвертій світовій конференції по проблемах жінок, виділяє проблему участі жінок в роботі директивних органів та в процесі прийняття рішень в якості однієї з основних. Не дивлячись на поширення та розвиток демократизації суспільства у більшості країн, жінки мають низький показник представленості на більшості рівнів державного управління, особливо у міністерствах та інших органах виконавчої влади, та отримали незначного прогресу в отриманні політичної влади у законодавчих органах або в досягненні 30 відсоткового показника представленості жінок в парламентах країн. Традиційний уклад роботи багатьох політичних партій та державних структур як і раніше перешкоджає участі жінок в громадському житті. Прагнення жінок до отримання політичної посади можуть перешкоджати дискримінаційні підходи та практика, обов'язки в родині і по до-

гляду за дітьми і великі видатки на отримання державної посади та перебування на ній жінки, які займаються політикою та які працюють на керівних посадах в урядах та законодавчих органах, вносять свій вклад у перегляд політичних пріоритетів, включення у політичний порядок денний нових питань, які відображають специфічні жіночі проблеми, цінності та досвід, і відкриття нових перспектив вирішення магістральних політичних питань [4].

Щорічно з часу прийняття Платформи дій на конференції у Пекіні в 1995р. Комісія, яка відповідала за контроль над виконанням рішень Пекінської конференції, оцінювала прогрес, який було досягнуто по визначеним найбільш важливим пунктам Платформи дій, і виступала з рекомендаціями про пріоритетні напрямки для пришвидшення виконання поставлених задач. Як зазначалось раніше питання участі жінок в роботі директивних органів та в процесі прийняття рішень "Пекінської платформи дій" постає одним з основних напрямків роботи. У 2000 році на одній з щорічних конференцій з питання жінок у політиці були проаналізовані наступні досягнення. На державному та недержавному рівнях продовжується широке обговорення питання про важливість для суспільства участі жінок у прийнятті рішень та в державному управлінні. Це сприяє укріпленню усвідомлення необхідності докорінних змін для досягнення гендерної рівноваги. Все більша кількість країн проводять політику позитивних дій у цьому напрямку, вводячи системи квот та контрольні цифри, розробляючи програми вивчення для жінок жінок-лідерів, приймаючи засоби, які полегшують сумісництво сімейних та професійних обов'язків як для жінок, так і для чоловіків [2].

Проте перешкоди на шляху виконання Платформи дій у напрямку участі жінок в роботі директивних органів і в процесі прийняття рішень традиційно залишаються незмінними. Продовжує існувати велика різниця між рівністю де-факто та де-юре. Не можна не погодитись з думкою Левченко, яка відмічає, що спостерігається суттєве протиріччя між законодавчо закріпленими положеннями стосовно жінок та реальним впровадженням їх у життя. Воно виявляється головним чином у тому, що держава, декларуючи допомогу та захист жінок, фактично не спроможна їх здійснювати на практиці. І хоча Конституція України проголошує, що Україна є соціальною, демократичною державою, на практиці ці положення здійснюються дуже повільно [7, с. 58].

Низькі показники репрезентації жінок-політиків у владних структурах держави має декілька причин. Однією з них виступає відсутність

історичної практики реалізації жінками свого потенціалу в політиці України. Тобто, патріархальні звичаї та історична традиція, яка віками складалась та передавалась з покоління в покоління, міцно вкорінена у свідомість українського народу. Тобто, це історично складена традиція, яку за 19 років розбудови української державності та розвитку демократії подолати вкрай важко. Для подолання стійких гендерних стереотипів та формування політичної культури в суспільстві необхідно запроваджувати спеціалізовані заходи гендерної спрямованості. Завдяки проведенню цих заходів можна буде сформувати політичну культуру населення з жіночого питання та подолати історичні традиції українського народу з гендерного питання. Що неодмінно призведе до збільшення репрезентації жінок в українській політиці.

Проаналізувавши політичні процеси та державні механізми формування нормативно-правового клімату для самореалізації жінок в політичному полі, ми прийшли до *наступних висновків*: В Україні створено національне законодавство з питань гендерної рівності, визначено та запроваджено у законодавчий процес поняття "державна політика щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків", визначено гендерну політику як необхідну складову державної політики.

Наявність гендерної асиметрії української політики має негативний вплив на формування жіночого політичного лідерства, так як низький показник репрезентації жінок-політиків у державних органах влади не створює позитивної практики та необхідного досвіду для формування жіночого політичного лідерства.

Література:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Закон України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків" / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2866-15>
3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року" від 27 грудня 2006 р. N 1834 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1834-2006-%EF&p=1284066071029927>
4. Платформа действий, принятая на Четвёртой всемирной конференции по положению женщин 15 сентября 1995 года / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.un.org/russian/conferen/women/plat4g.htm>

5. Врахування гендерних аспектів у формуванні законодавства України: коментарі фахівців (архів 2006 року) / [Електронний ресурс] О. М. Кремльова. – Режим доступу до сайту: <http://www.minjust.gov.ua/0/7596>
6. Жінки в політиці: міжнародний досвід для України / За заг.ред.: Яни Свердлов та Світлани Оксамитної // За матеріалами міжнародного наукового семінару "Жінки в політиці: міжнародний досвід для України", Київ – НаУКМА – 7 жовтня 2005 року. – К.: Атіка, 2006. – 272 с.
7. Левченко К. Б. Державне управління процесами формування гендерної політики в Україні: Теоретичні проблеми / К. Б. Левченко // Український соціум. – 2004. – № 3 (5). – С. 56-60.
8. Левченко К. Права жінок: зміст, стан та перспективи розвитку: [Монографія] / К. Б. Левченко. – Харків: НУВС, 2001. – 360 с.
9. Методичні рекомендації щодо проведення гендерно-правової експертизи чинного законодавства / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.minjust.gov.ua/0/15654>
10. Овчарова О. Г. Гендерная асимметрия политики: к вопросу об актуальности научного исследования проблемы / О. Г. Овчарова // Правовая політика и правовая жизнь. – 2008. – № 2. – С. 37-42.
11. Словарь гендерных терминов / [ред. А. А. Денисовой]. – М.: Информация XXI век, 2002. – 256 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.owl.ru/gender/>
12. Women in national parliaments world classification / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.ipu.org/wmn-e/arc/classif310110.htm>

Котова Л. В., НУ "ОЮА"

ОПОЗИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ОСНОВНІ РИСИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Статья посвящена общей характеристике оппозиционной деятельности, её понятию, функциям и перспективам. Указаны ученые, которые занимались данной проблемой. Описан опыт существования политической оппозиции в странах Запада.

The article deals with common description of opposition activity, its concept, functions and perspectives. Refer to scientists who developed this problem. Describe an experience of political opposition existence in Western countries.

Політична опозиція, чи просто – опозиція, стала невід'ємною частиною повсякденності демократичної правової держави. Вона характеризує наскільки прогресивно працює система демократичних